

THE CHANGE IN OUR NEW SOCIAL DEVELOPMENT

Venelin Terziev

Georgi Rakovski Military Academy, Sofia, Bulgaria

University of Rousse, Rousse, Bulgaria

Kaneff University Hospital, Rousse, Bulgaria

Russian Academy of Natural History, Moscow, Russia, terziev@skmat.com

Abstract: The purpose of this publication is to examine the challenges facing social change in our new social development and the inevitable change in Bulgaria.

The inevitable change is likely to come, but how we feel about it, make it, or neglect it is only a matter of time before we accept or register it. Challenges are various in nature and communities and individuals experience them differently. They relatively accurately reflect the follow-up actions, but they are not always a consequence of these challenges – economic, social, political, cultural, ethnic or other, and in most cases they are the result of action or lack of action in a particular situation.

Keywords: inevitable change, social development, economy, social efficiency.

ПРОМЕНИТЕ В СОЦИАЛНОТО РАЗВИТИЕ НА СЪВРЕМЕНОТО ОБЩЕСТВО

Венелин Терзиев

Военна академия „Г. С. Раковски“ – София, България

Русенски университет „Ангел Кънчев“, Русе, България

Университетска многопрофилна болница за активно лечение „Канев“ АД – Русе, България

Руска академия по естествознание, Москва, Русия, terziev@skmat.com

Резюме: Целта на настоящата публикация е да проучи предизвикателствата пред социалната промяна в новото ни обществено развитие и неизбежната промяна в България.

Неизбежната промяна с голяма вероятно предстои, но как ще я усетим, направим или ще я подминем е въпрос на време, за да установим или регистрираме това. Предизвикателствата са набор от всякакъв характер, като общностите и индивидите ги усещат по различен начин. Те относително вярно отразяват и последващите действия, но не винаги те са следствия от тези предизвикателства – икономически, социални, политически, културни, етнически или други, а в повечето случаи са в резултат на действие или бездействие в определена конкретна ситуация.

Ключови думи: неизбежна промяна, социално развитие, икономика, социална ефективност.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Периодично търсим или се надяваме на промяна, поне това показва близката и по-далечната ни история. И без да търсим закономерност или цикличност, то ние целенасочено се стремим да променяме живота си към по-добър или по-поносим за нас и нашето усещане за това. И днес отново търсим промяна, търсим я настойчиво и бързо.

„Когато отричаме историята, тя отрича нас. Когато притежаваме историята, може да напишем смел нов край“ казва Брене Браун и може би има известна и непростима точност, без дори да е научен постулат или трактовка. Много по-малко и съвсем не често поглеждаме в онова обзримо минало, на което сме свидетели, участници или просто наблюдатели. То оказва онази наша българска упоритост всичко да се случва веднага и сега, без да търси отговор на твърде важни и основни въпроси – какво ни носи това или по-простичко казано – какво следва след това.

2. СОЦИАЛНАТА ПРОМЯНА В НОВОТО НИ ОБЩЕСТВЕНО РАЗВИТИЕ

Без да навлизаме в политическите дерби на обвързаности и на сложни взаимоотношения в партийния каламбур, които не са от вчера и няма как да се правим, че ги откриваме днес и сега, и няма как да защитим тезата, че, видите ли, трябва да ги изкореним из основи. И в този ред на мисли се питам – къде са ни основите, онези здравите, които да намерим и да стъпим, за да вървим гордо изправени. И за да не става твърде патетична оценката на днешния тъй напрегнат и дори непредсказуем ден, в който сме тръгнали на поход за поредната дейна или ненадейна промяна, трябва много скоро да се замислим какво ще донесе

всичко това след прескачането на тази тънка червена линия или бариера на търпимост. Дали няма да попаднем във водовъртежа на неочаквани въпроси, които трябва днес да си задаваме и да търсим не само логичен, но и точен и верен отговор. Какво и как се случва след това? Защото промяната не е в конкретното събитие и обстоятелство, а в действието или процеса, който ще последва. Той ще формира онези нови обществени отношения, с които всички ние трябва да се съобразяваме и спазваме, защото сме ги пожелали. Дали обаче събитията ще позволят случването на най-подходящия процес или ще поставят случващото се на вероятния принцип – каквото както дойде.

Бяхме свидетели в най-новата ни история на подобни събития и не особени приятни последици. Търсихме отговори на процеси, които следваха един след друг в необратима последователност – главоломна безработица, инфлация, затриване на цели отрасли от икономиката, обезлюдяване на цели райони, погубване на традиции и много други. И най-лошото в това е, че тези процеси се повториха няколко пъти в последните тридесет години. Винаги търсихме и намирахме оправдания за случилото се или случващото се, но не намирахме възможност да намерим подход или решение отново да не се случи.

Промените не винаги са лесни, но в ретроспекция може да се окаже, че са най-хубавото нещо, което ни се е случвало. Може да са вдъхновени от очакването ни да ни се случи нещо ново и неочаквано и това да е един въздухуващ риск. И ако това звучи приемливо, когато става дума за един индивид, то за развитието на една общност или на цялата ни държава е достатъчно неприемливо и дори не може да бъде облекчено във философията на съответната легитимна форма – дали ще е стратегия, закон или план за действие.

Както е казал Бил Клинтън: „Цената да правиш едно и също нещо е много по-висока от цената на промяната“, но дали винаги това е правилната позиция? Всички, които се занимават с икономика, ще питат за цената и ще бъдат достатъчно прави да задават отчетливо и твърдо този въпрос.

Та тя, промяната, искана или не, предстои да ни се случи. Пита се доколко е възможна и какво като последиствия ще донесе. И ако някой си мисли, че тя е свързана само с подаване на оставки или падане на правителство, дълбоко на погрешна посока е в съжденията си.

Безспорно „Прогресът е невъзможен без промяна и тези, които не могат да променят мислите си, не могат да променят нищо“ казва Джордж Бърнард Шоу и съм склонен да се съглася с него, защото движението в обратна посока или назад е възможно, но почти никога не носи добри резултати. И сега, като че ли повече и от преди, сме призвани да помислим как и по какъв начин да търсим и намираме промяната. Хората са по улиците, скандират, хулят, ругаят, а някои дори се забавляват. По-голямата част от тях успяват да формулират доста общи и клиширани искания, които родните политици употребяват често с повод или без повод. По-важният въпрос тук е как ще се случи всичко това или дали ще се случи. Без да обвързваме нашето мислене в тази посока с настоящото политическо говорене, което не е особено приятно за ухото дори за непридирчивия слушател (и то трябва, говоренето, да върви към същностна промяна), трябва да кажем, че повече се лутаме, отколкото намираме правилния изход, който толкова ни е необходим.

Най-смелото решение в този период на поредна неизбежност на бъдеща промяна е да търсим онези, които са събрали достатъчно мъдрост и достатъчно смелост да свършат тази трудна и нелека задача, която дори ще ги омърси и очерни. Този път повторенията на грешките са толкова немислими, че периферното ни съзнание ги усеща толкова силно и натрапчиво и се опитва да предположи, че това няма да се случи.

„Интелигентността е способността да се адаптирате към промяната“ – казва Стивън Хокинг. Сега ще се опитаме да потърсим тази възможност. Дали сме подготвени или не е трудно да се отговори еднозначно. Партии, лоялност, избиратели, които трябва да гласуват, дори кабинетни игри, машинации и ред други неща са препятствия на този тъй логичен и добър процес. Добре е да мислим и да се готвим за това. Очевидно мъдрите ни хора няма да се натиснат да бъдат водачи на партийни листи и председатели на формации, но този път трябва всички ние да ги молим, та дори и да ги бутаме да тръгнат напред, защото в смисъла на човешкото ни безсмислие сме готови отново да пропуснем тази възможност.

На всички е ясно, че местните и не съвсем местни велможи ще търсят място в тези редици и ще дърпат народната черга към себе си, но то май винаги си е било така. И не революции и еволюции са ни нужни днес, а да поседнем малко, да помислим много и да вземем правилно и далеч по-обмислено решение, за да не бъде неизбежната промяна отново подмяна или там каквото етикет си харесаме.

И към настоящият момент съществуват обстоятелства, които могат да катализират обществени и политически процеси. Те могат да бъдат разглеждани, като такива от вътрешен характер и такива от външен характер. Тяхното относително влияние към протичащите процеси може да бъде интерпретирано и коментирано по различен начин, но последиците от такава развръзка ще бъде наложилата се променена ситуация.

Например е един такъв елемент може да бъде, че България е втора по ръст на безработицата в целия Европейски съюз. Това сочат последните данни на Евростат (Таблица 1) (2020). От април до май броят на

българите, останали без работа, се е покачил с малко над 1 процент. Така страната ни се нарежда редом до страни като Гърция и Словения. Само за месец в южната ни съседка Гърция е регистрирано 4%-но увеличение на безработните. Най-ниските нива на безработица Евростат отчита в развитите страни като Нидерландия, Австрия и Люксембург. За разлика от тях, където равнището е под 5 на сто, в прибалтийските държави и в Испания хората, загубили работата си, постоянно нарастват. В Испания е отчетено, че над 20% от трудоспособното население не работи. Като цяло от Евростат отчитат „замразяване“ на безработицата в Европейския съюз. И през май, също като април, тя остава 9,3%.

Това са процеси, които обективно протичат от икономическите проблеми, които имат част от европейските държави, така и от непредвидената кризисна ситуация в следствие от пандемичната обстановка, предизвикана от COVID 19 (Terziev, 2020a-c).

Таблица 1: Равнище на безработица в EU (01-06.2020)

GEO	TIME	2020 M01	2020 M02	2020 M03	2020 M04	2020 M05	2020 M06
Belgium		5.1	5.0	5.1	5.3	5.4	5.5
Bulgaria		4.5	4.2	4.1	4.8	4.6	4.4
Czechia		2.0	2.0	2.1	2.2	2.4	2.6
Denmark		4.9	4.9	4.8	5.0	5.5	5.8
Germany		3.4 (e)	3.6 (e)	3.8 (e)	3.9 (e)	4.1 (e)	4.2 (e)
Estonia		4.7	4.7	4.8	6.0	7.0	:
Ireland		4.8	4.8	5.3	5.4	5.6	5.3
Greece		16.2	15.9	14.5	15.5	:	:
Spain		13.8	13.6	14.5	15.4	15.4	15.6
France		7.9	7.6	7.6	8.8	8.2	7.7
Croatia		6.3	6.2	6.8	8.1	8.9	8.8
Italy		9.5	9.2	8.4	6.8	8.3	8.8
Cyprus		6.1	6.0	6.7	8.9	10.2	9.8
Latvia		6.9	6.9	7.4	9.0	9.8	10.1
Lithuania		6.1	6.3	6.6	8.6	9.3	9.4
Luxembourg		5.7	5.8	6.6	7.5	7.7	7.7
Hungary		3.4	3.6	3.7	4.1	4.8	:
Malta		3.4	3.4	3.5	4.1	4.3	4.2
Netherlands		3.0	2.9	2.9	3.4	3.6	4.3
Austria		4.4	4.5	4.7	5.0	5.9	5.7
Poland		3.0	3.0	2.9	2.9	2.9	3.0
Portugal		6.8	6.4	6.2	6.3	5.9	7.0
Romania		3.7	4.3	4.6	4.8	5.2	5.2
Slovenia		4.2	4.2	4.3	4.7	4.8	4.8
Slovakia		6.1	6.1	5.8	6.4	6.5	6.6
Finland		6.7	6.8	6.9	7.1	7.2	7.3
Sweden		7.2	7.6	6.8	7.9	8.5	9.2

(Vailable flags: ‘e’- estimated; Special value: “:”-not available, Eurostat)

Безспорно такъв усилвател на процесите може да бъде възникващо социално напрежение, което е породено от оставането без работа на голяма част от хората в определени сектори на икономиката или в определени региони. Независимо от това, че големите градове в това отношение са относително най-малко засегнати, но протичащите социални процеси на недоволство и несъгласие с определени политики и действия са най-силно осезаеми. Чувствителността на по-големите общности е по-изострена и по-непредвидима.

Всичко това, което е породено от обективни реалности може да търси отговор в политически решения и процеси, които да са свързани с промени на политики, смяната или разместването на политически фигури или по-точно тяхното обществено влияние. Възможните сценарии на развития могат да бъдат няколко, но

най-вероятно политическата система да се успокои и са търси решения на по-късен етап, което е най-възможното от гледна точка на липсата на отчетливи и ясни виждания за това какво и как ще се случи след поредния избор.

Сега сме заредени с енергия, патос, много думи, изрази, знамена и дори факли, но дали сме заредени с идеи е трудно да се каже... Кратката историческа справка показва, че в относително такъв порядък от време се променят обстоятелствата и събитията следват едно подир друго, а резултатите ги оставяме на случайния избор.

Дали така ще се случи е рано да се каже. Това е трудна мисия и за най-добрите политически анализатори. Не пренебрегвам и тези факти и обстоятелства на външната среда и външните фактори, които неминуемо оказват своето съществено влияние, но те бързо мога да бъдат пометени от крехки вътрешни събития, а после ще се съобразяваме с тях и дори ще им се подчиняваме.

Понякога си мисля, че трябва да се връщаме по-често в ученическите си години, за да разберем някой същностни и важни процеси! Споделям едно интересно мнение на Снежана Нанкова – учител в Основно училище „Стефан Пешев“ в гр. Севлиево: „Като гледам как се организират митингите на протестиращите и какви са исканията им, следващата седмица очаквам моите петокласници да се съберат под терасата ми с викове: „Оставка!““. Нямайте проблеми, сладури, веднага си свивам парцалите! Въпросът е къде да избягам, за да не виждам и чувам нищо! Досега младите казваха, че не могат да живеят в такава бедна държава като България, сега е време на нас, по-възрастните, да бягаме от бездуховността и дефицита на ценности. Май с бедността се живее по-лесно!“.

3. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Неизбежната промяна с голяма вероятно предстои, но как ще я усетим, направим или ще я подминем е въпрос на време, за да установим или регистрираме това. Предизвикателствата са набор от всякакъв характер, като общностите и индивидите ги усещат по различен начин. Те относително вярно отразяват и последващите действия, но не винаги те са следствия от тези предизвикателства – икономически, социални, политически, културни, етнически или други, а в повечето случаи са в резултат на действие или бездействие в определена конкретна ситуация. В повечето случаи тази ситуация носи заряд за политически процеси, които при други обстоятелства не биха възникнали или тази ситуация щеше да бъде без значение за обществените рецептори. Натрупаните дефекти в периодите на икономически, политически и всякакви други деформации водят до нетрадиционни и не съвсем логични действия в общественото развитие на бившите социалистически страни.

ЛИТЕРАТУРА

https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_m&lang=en, (2020).

Terziev, V. (2020a). The crisis situation created by COVID-19 and Bulgarian universities. // Knowledge – International Journal Vol. 40.1, Institute of Knowledge Management, Skopje, N. Macedonia, 40, 2020, 1, pp. 45-48, ISSN 1857-923X (for e-version), ISSN 2545 – 4439 (for printed version).

Terziev, V. (2020b). Labour market policies in Bulgaria during periods of crisis. // 54th International Scientific Conference on Economic and Social Development, Novosibirsk, 21-22 May 2020, Economic and Social Development (Book of Proceedings), pp. 92-101, ISSN 1849-7535.

Terziev, V. (2020c). Change in the employment action plans during crisis. // 54th International Scientific Conference on Economic and Social Development, Novosibirsk, 21-22 May 2020, Economic and Social Development (Book of Proceedings), pp. 366-376, ISSN 1849-7535.